

Motion till riksdagen 2021/22:3773

av **Hans Wallmark m.fl. (M)**

Bistånd och utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en inriktning av politiken från bistånd till handel (from aid to trade) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska värna Agenda 2030:s roll som en tillväxtagenda och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fokuserat bistånd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges bistånd i större utsträckning än i dag bör villkoras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges stöd till multilaterala organisationer bör fokusera på ett fåtal organisationer för att stärka vår förmåga till styrning och kontroll och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utgiftsmålet för biståndet om 1 procent av BNI bör överges, sänkas och övergå till en fyraårig biståndsram och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ett tillräckligt förvaltningsanslag för kvalitetssäkring, kontroll och uppföljning av bistånd och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera institutionsbyggande insatser och involvera relevanta svenska expertmyndigheter att delta i arbetet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa högre demokratikrav för länder som mottar utvecklingsbistånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsluta utvecklingssamarbete med statliga aktörer i länder där demokratiutvecklingen systematiskt går åt fel håll och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnors möjlighet till egenförsörjning ska prioriteras i utvecklingspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en tydlig röst för SRHR-frågor och kvinnors rätt till sin egen kropp och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta efter principerna ”mer för mer” och ”mindre för mindre” där mottagarländer prioriteras utifrån framgångsrikt reformarbete vad gäller demokrati och antikorruption och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sidas arbete med garantier bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en resultatgaranti för biståndet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för en modernisering av OECD-Dacs regelverk och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred utvärdering av Sveriges insatser i Afghanistan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Moderaterna tar sin utgångspunkt i varje enskild människa och hennes rätt till frihet och förmåga att forma sitt eget liv. Vi tror på varje människas kraft att påverka sin situation och hjälpa andra och vi tror att utfallen blir som bäst när människor ges egen makt över sina liv.

Hållbarhet, jämställdhet, yttrandefrihet och äganderätt ska prägla alla biståndsstrategier. En värderingsburen biståndspolitik betyder inte att man behöver blanda ihop mål och medel. Bara för att jämställdhet eller äganderätt är grundläggande värderingar behöver inte det betyda att dessa värderingar skall ges egna tematiska strategier. Våra värderingar ska alltid samlat vara vägledande och styrande.

Det är viktigt att betona att svenskt bidrag till en bättre värld är så mycket större än den svenska utvecklings- och biståndspolitik. Svenska företag och startups bidrar med nya tekniska lösningar inom sjukvård och utbildning och skapar jobb och tillväxt för människor i länder som traditionellt sett är mottagare av svenskt bistånd. Svenska företag som bidrar med tekniska lösningar och ny teknik inom exempelvis hållbara transporter gör troligtvis mycket mer för måluppfyllelsen av Agenda 2030 än vad ett biståndsprojekt någonsin kan göra. I själva verket har det internationella biståndet liten påverkan på ekonomisk tillväxt, något som forskning också pekar på.

Åtgärder för att främja ekonomisk tillväxt: handelsavtal, borttagande av tullar och förbättrat företagsklimat – åtgärder som inte klassas som biståndsverksamhet – är det som bäst skapar förutsättningar för att nå biståndspolitikens mål. Därför kommer en moderat utvecklingspolitik alltid ha som mål att gå från bistånd till handel och en uttalad målsättning om att det traditionella utvecklingsbiståndet ska präglas av att mottagarländerna ska stå på egna ben. Det handlar inte om en orealistisk bild om att världens alla problem ska upphöra utan om den obotliga tron på att länders egen bärkraft kan stärkas.

Vidare är det också viktigt att konstatera att det utöver de biståndsinsatser som finansieras genom skattsedeln sker omfattande verksamhet för att hjälpa människor i nöd och förtryck. Amnesty International är ett exempel på en organisation som gör ett omfattande och viktigt arbete för mänskliga rättigheter och baserar sin verksamhet helt på medlemsavgifter och gåvor. En annan organisation som bedriver omfattande humanitärt arbete nästan uteslutande med egna medel är Läkare Utan Gränser. Många företag väljer också att investera stora summor pengar i utvecklingsarbete i de områden där de verkar, exempelvis H & M som driver H & M Foundation. Samtidigt finns det flera organisationer som finansieras nästan helt och hållet av biståndsmedel, såsom Forum Civ.

Svenskar och svenska företag är mycket givmilda och skänker årligen pengar till välgörenhetsorganisationer. Förvaltarskapstanken, att vi bryr oss om varandra, vill ta hand om varandra och vill lämna efter oss en bättre plats än den vi blivit given, är central för Moderaterna. Vår tro på människor handlar också om vår vilja att göra gott och hjälpa varandra. Det är positivt att människor och företag vill vara med och bidra till en bättre värld och det bör underlättas genom exempelvis sänkt skatt och moderniserade regler för nonprofits.

För det utvecklingssamarbete och bistånd som styrs och finansieras av svenska staten är det rätt och riktigt att satsa på bistånd som inte bara är bra för mottagarna utan också ligger i svenskt intresse, eftersom biståndet också är ett utrikespolitiskt verktyg. Sveriges utvecklingssamarbete bör därför i större grad fokuseras till länder som är strategiskt viktiga för Sverige och tematiska områden där Sverige har tydliga intressen. Vidare är det också rimligt att de medel Sveriges riksdag anslår till internationellt bistånd går till insatser som ligger i svenska intressen oavsett om det enligt internationella regelverk klassas som just bistånd eller inte. Ett exempel på insats som för de flesta bör uppfattas som bistånd i svenska intressen är att stödja demokratirörelsen i Ryssland. Ryssland är dock inte ett land där insatser enligt OECD-Dacs regelverk kan klassas som bistånd. En viktig princip att utgå ifrån i en moderat biståndspolitik är att vi vill vara fria att göra det vi själva tycker är bra, rätt och riktigt oavsett om det enligt OECD klassas som bistånd eller ej.

Att gå från bistånd till handel

Det är inte bistånd som driver utveckling. Det är ekonomisk tillväxt som utgör den viktigaste kraften för att skapa hållbart välstånd för människor. Enskilda människor som har idéer och som vågar sig på att förverkliga sina drömmar gör världen bättre. Vad gäller Sveriges traditionella biståndspolitik måste fokuset därför alltid vara att gå från bistånd till handel (from aid to trade). Visionen för politiken måste vara att det traditionella biståndet en dag ska upphöra.

Traditionellt utvecklingsbistånd ska inte förväxlas med internationellt samarbete. Coronapandemin har aktualiserat behovet av global samverkan. Pandemier såväl som klimatförändringar måste hanteras gemensamt. I krisens spår blir det än viktigare att värna våra normer och standarder för global samverkan. Det gäller i allt från handelsystemet till att stå upp för folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Lika viktigt är det att snabbt kunna bistå med hjälp och stöd i händelse av krig, konflikt eller katastrof, det som brukar kallas för humanitärt bistånd eller katastrofbistånd.

Samtidigt måste det traditionella utvecklingsbiståndet präglas av hjälp till självhjälp och det innebär därför också till sin natur att det en dag måste ta slut.

Agenda 2030 är i mångt och mycket en tillväxtagenda. Den tydliggör tillväxtens centrala betydelse för att nå de 17 globala målen om att bekämpa fattigdom och hunger, att säkerställa en god utbildning för alla och att främja fredliga samhällen. Bland flera av delmålen i agendan tydliggörs ett viktigt fokus på tillväxt i de fattigaste länderna och att småskaligt jordbruk ska förmå skala upp sin produktion. Det blir i Agenda 2030 tydligt hur en politik med fokus på tillväxt är centralt för att kunna lyfta människor ur fattigdom.

193 länder har gemensamt kommit överens om målen i Agenda 2030 och förbundit sig att tillsammans, och vart för sig, arbeta för att nå målen. Att ha fokus på Agenda 2030:s genomförande i det traditionella utvecklingsbiståndet är därför viktigt och det traditionella utvecklingsbiståndet, så som vi känner det idag, kommer, ifall Agenda 2030 realiserar i anda och bokstav, därmed ha spelat ut sin roll.

Det är i sammanhanget viktigt att konstatera att svenska företag spelar en central roll i arbetet med att nå de globala målen. Framgångsrika vacciner, innovativa lösningar för klimatet och smarta digitala lösningar för sjukvården skapas av privata företag.

Forskning visar att den ekonomiska tillväxten till ytterst liten del är biståndets förtjänst. Istället skapas utveckling av allt bredare ekonomier där jordbrukets roll krymper och andra samhällssektorer växer. Jobb skapas till 90 procent inom den privata sektorn, varav 80 procent i små eller medelstora företag. Åtgärder för att främja ekonomisk tillväxt, internationell handel och förbättrat företagsklimat är helt avgörande för att nå biståndspolitikens mål: att utrota fattigdom och förtryck.

När det kommer till utvecklingssamarbete är därför Swedfunds verksamhet ett positivt exempel på hur vi kan främja tillväxt i utvecklingsländer. Swedfunds uppdrag är att bekämpa fattigdom genom att investera i hållbara företag.

För att nå ett biståndsoberoende och gå från bistånd till handel krävs ett reformerat bistånd och en förmåga till nyfikenhet, nytänkande och innovation. Utöver den tydliga målsättningen om att gå från bistånd till handel föreslår Moderaterna en ny budgeteringsprincip för biståndet, ett mer fokuserat bistånd, att en större andel av biståndet bör fokuseras mot katastrofbistånd liksom mer kontroll och uppföljning av biståndet.

Att sammanhållet värna Sveriges intressen

Lika viktigt som det är att konstatera att det traditionella biståndet ska präglas av en vision att en dag inte behövas och därmed upphöra, lika viktigt är det att konstatera att svensk biståndspolitik är en del av svensk utrikespolitik och därför måste ligga i linje med svenska intressen.

Från Moderaternas sida är det självklart att det svenska engagemanget i världen ska ses som en helhet. Vad gäller utvecklingsbistånd ska vi ge stöd till den typ av projekt som ligger i linje med svenska värderingar. Kontrollen måste vara mycket god – inga svenska skattemedel ska försvinna i korruption eller hamna i fickorna på odemokratiska ledare som inte respekterar rättsstatens principer, demokrati eller mänskliga rättigheter.

Det är också viktigt att ställa storleken på biståndet mot de behov som finns i Sverige. Biståndsbudgeten har till följd av målet om att en procent av BNI ska läggas på bistånd tredubblats på 20 år. Sverige ska vara med och ta ansvar i en svår värld, men att som idag lägga dubbelt så mycket på internationellt bistånd som på Polismyndigheten är en felaktig prioritering. Sveriges statsbudget är inte oändlig och det är väsentligt att säkerställa att de insatser som finansieras genom svenskt bistånd leder till resultat.

Det är vidare betydelsefullt att i större utsträckning villkora biståndet. Det är i dag en omfattande utmaning att vissa länder inte tar emot egna medborgare som blivit utvisade från Sverige. Länder som genom sitt agerande bidrar till att skapa problem i Sverige bör inte motta svenskt bistånd.

Det finns regler om vad som får räknas som bistånd och inte; dessa regler fastslås av biståndskommittén OECD-Dac. Enligt regelverket får vissa kostnader kopplade till flyktingmottagande klassas som bistånd. Det gäller bland annat kostnader för frivilligt återvändande av asylsökande. Sverige har tidigare använt medel ur biståndsbudgeten för frivilligt återvändande av flyktingar, men från och med höständringsbudget för 2016 ingår inte längre dessa kostnader i den svenska biståndsramen. Moderaterna anser att dessa kostnader bör ingå i biståndsramen och att Sverige bör driva på för förändrade regler så att fler kostnader som i dag inte kan klassas som bistånd kan göra det.

Utrikespolititakens många verktyg

Det är viktigt att konstatera att det traditionella biståndet endast är ett verktyg av många för att bekämpa fattigdom och förtryck. Sverige är och ska vara en stark röst i världen för mänskliga rättigheter, jämställdhet, demokrati och rättsstatens principer. Det finns många sätt, utöver det traditionella biståndet, för Sverige att försvara och främja våra värderingar och principer i utlandet.

Vi ser i dag hur andra stater, med intressen och värderingar som skiljer sig från våra, försöker stärka sitt globala inflytande. Dels skapas nya multilaterala samarbeten utanför de etablerade organisationerna, dels ökar auktoritära stater sitt engagemang i olika FN-organ.

Utvecklingen riskerar att få negativa konsekvenser för internationellt samarbete såväl som Sveriges förmåga att vara med och forma normer och standarder, vilket är avgörande för vårt lands välstånd.

Sverige har en lång historia av globalt engagemang, inte minst genom FN-systemet genom vilket mer än hälften av Sveriges biståndsbudget kanaliseras. I regeringens resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer som lämnades till riksdagen våren 2020 konstaterades att FN-systemet består av över 200 organisationer och att Sverige är en av de större givarna till ett flertal organisationer.

Ett välfungerande utvecklingssamarbete och ett framgångsrikt svenskt engagemang i de multilaterala organisationerna förutsätter ett strategiskt och samlat förhållningssätt som tar sin utgångspunkt i våra politiska prioriteringar.

Sverige bör strategiskt fokusera det multilaterala biståndet till ett fåtal organisationer utifrån svenska prioriteringar. De multilaterala organisationer som Sverige ger stöd till ska vara organisationer där Sverige har god kontroll och inflytande. I egenskap av stor givare till internationella organisationer måste Sverige kunna ställa krav för att värna våra intressen i en allt mer oförutsägbar värld.

Ett starkt svenskt engagemang i EU är en förutsättning för att nå genomslag i FN. Sverige bör verka för att EU:s förmåga att agera gemensamt, framförallt i frågor som rör mänskliga rättigheter och demokrati, stärks.

Vidare är Sveriges utlandsmyndigheter viktiga i arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Att säkerställa att Sveriges ambassader i demokratiska länder har tillräckliga resurser för att exempelvis bevaka rättegångar mot

oppositionella är ett sätt för Sverige att markera mot odemokratiska regimer och verka för våra värderingar.

Långsiktighet, kontroll och fokusering

Svenskt bistånd ska leda till resultat. Moderaterna vill därför i högre grad fokusera biståndet till ett lägre antal organisationer, länder och tematiska områden. Sverige ska vara med och finansiera utvecklingsbistånd där vi kan bidra med ett tydligt mervärde.

Dagens modell med ett utbetalningsmål för biståndet har varit dålig och bidragit till en fokusering mot den summa pengar som spenderas, snarare än vilket resultat som uppnås. Moderaterna har därför föreslagit en ny budgeteringsprincip för biståndet, en fyraårig budgettram istället för dagens modell där en procent av BNI läggs på bistånd. Inriktningen och anslaget för biståndet bör föreslås till riksdagen i en biståndsproposition på samma sätt som infrastruktur- eller forskningspropositionen.

Utöver förändrad budgeteringsmodell ser Moderaterna ett behov av att förbättra uppföljningen och styrningen av biståndet. Diskrepansen mellan pengarna som betalas ut till olika biståndsprojekt och pengarna som läggs på granskning och uppföljning får inte vara för stor. Vi måste ha resurser att säkerställa att de medel vi lägger på bistånd leder till resultat. I takt med att Sveriges biståndsram historiskt ökat har inte motsvarande ökning skett vad gäller summan vi lägger på kontroll och uppföljning. För att säkerställa att svenskt bistånd faktiskt leder till resultat och för att säkerställa att svenskt bistånd inte försvinner i korruption behöver medlen vi lägger på kontroll och uppföljning av bistånd öka. Sida och UD behöver också agera mycket mer snabbfotat och agera när uppgifter om korruption eller andra felaktigheter framkommer. Det ska inte råda några som helst tvivel om att de organisationer Sverige samarbetar med inom biståndet är effektiva och delar svenska värderingar. Framkommer nya uppgifter måste bistånd snabbt kunna frysas under tiden uppgifterna utreds.

Svenskt utvecklingssamarbete kan inte göra allt, men där det verkar ska svenska skattebetalare se resultat. Moderaternas utgångspunkt är att utvecklingssamarbetet bör fokusera på det som är effektivt, det som Sverige varit historiskt bra på och det som ligger i svenska utrikespolitiska intressen. Tematiska områden som Moderaterna ser som särskilt viktiga för det traditionella utvecklingssamarbetet är global hälsa så som vaccinationer, klimat och miljö, jämställdhet så som flickors rätt till utbildning och SRHR samt institutionsbyggande. Att genom utvecklingssamarbete exempelvis bistå med kunskap kring att bygga upp fungerande lantmäteriverk för att stärka äganderätten och göra det tydligt vem som äger vilken mark, eller bistå med kunskap om hur vi byggt upp vår riksrevision för att granska oegentligheter i statsförvaltningen, är värdefullt och kan vara utvecklingssamarbete som leder till positiva resultat. Samtliga biståndssamarbeten ska vara transparenta och leda till resultat.

Det traditionella utvecklingsbiståndet måste ha som mål att en dag inte längre behövas. Men den andra delen av biståndet, det humanitära, kommer alltid att behövas, och här kan Sverige vara med och bidra.

Moderaterna anser att det humanitära biståndet som andel av svenskt bistånd behöver öka. Humanitärt bistånd, eller katastrofbistånd som det även kallas, är biståndets kärna. Det syftar till att hindra och lindra nöd och når de mest utsatta människorna. Trots det humanitära biståndets uppenbara värde är det humanitära biståndet som andel av svenskt bistånd mycket litet. I spåren av coronakrisen blir det än mer tydligt att det humanitära biståndet som andel av biståndet behöver öka.

Institutionsbyggande insatser

En viktig del för hållbar utveckling är fungerande institutioner som respekterar rättsstatens principer och äganderätten. I en global kontext är Sverige unikt med stark tilltro till myndigheter och oerhört låg grad av korruption. Många av Sveriges myndigheter har anslag för internationellt bistånd; exempelvis har Kriminalvården utvecklingssamarbete i bland annat Kenya. Karakteristiskt för biståndet som kanaliseras via svenska myndigheter är att det inte präglas av stora transfereringar utan främst av kunskapsutbyte. Utmaningen med utvecklingssamarbete mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i andra länder är att samarbetet kan skänka legitimitet till odemokratiska regimer. Därför måste alltid en analys av landets och myndigheters vilja att gå i demokratisk riktning göras. Går utvecklingen vad gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer i landet åt fel håll ska samarbetet avslutas, enligt principen ”mer för mer” eller ”mindre för mindre”. Samma princip ska gälla utveckling vad gäller korruption.

Moderaterna anser att institutionsbyggande insatser bör prioriteras i högre grad då det i kombination med högt ställda demokrati- och antikorrupsionskrav kan ha stor positiv inverkan till en relativt låg kostnad.

Jämställdhet

Frågan om jämställdhet, kvinnors ställning – inklusive arbetet med FN-resolution 1325 – blir särskilt viktigt att driva i en tid när auktoritära stater flyttar fram sina positioner. En till utbildning och humankapital närliggande fråga rör jämställdheten i världen och kvinnors möjligheter att leva fria liv. Sverige är en tydlig röst för kvinnors rättigheter. Rätten till utbildning är en ovärderlig aspekt för att kvinnor i utvecklingsländer också ska vara attraktiva på arbetsmarknaden såväl som kvinnors möjligheter till företagande. Detta blir särskilt betydelsefullt när automatisering och robotisering inte minst påverkar kvinnor i textilindustrin i många länder.

Det krävs ofta ett brett perspektiv på värderingsfrågor och vad Sverige i det bilaterala biståndet har möjlighet att göra för att få genomslag för våra värderingar om jämställdhet mellan kvinnor och män. Frågor, inte minst kring välfärds- och sjukvårdssystem, kan ha en stor positiv inverkan på kvinnors möjligheter att delta i arbetslivet. Likaså är ett fungerande rättsväsende ovärderligt för att säkerställa kvinnors rättigheter, i allt från de viktiga frågorna om våld och övergrepp till exempelvis rätten att äga och arva mark.

Svenska företag utgör redan en viktig normerande kraft i frågor om jämställt arbetsliv. Därtill gör flera stiftelser och nonprofits viktiga insatser för att stärka kvinnors utbildning och attraktivitet på arbetsmarknaden. I värderingsfrågor kan även civilsamhällesaktörer som deltar i det bilaterala biståndet, såsom Svenska kyrkan, spela en viktig roll.

Svenska värderingar ska genomsyra biståndspolitikerna. Det blir särskilt avgörande i frågor om sexuell och reproduktiv hälsa. Moderaterna anser att Sverige bör vara en tydlig röst för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och kvinnors rätt till sin egen kropp.

Mer för mer och mindre för mindre

Det ska här påpekas att Sveriges arbete mot korruption får goda omdömen från bland andra OECD:s biståndskommitté Dac, som lyfter fram det svenska arbetet för att förebygga, upptäcka och åtgärda korruption och hur Sverige hjälper samarbetspartners att jobba på samma sätt. Samtidigt har forskning och medierapportering visat att personal på Sida känner press på sig att få iväg pengar i slutet av året för att nå enprocentsmålet. Detta tillsammans med det faktum att en stor del av Sveriges bistånd går till mottagarländer som lider av en hög grad av korruption gör att vi behöver värna om svenska skattebetalares pengar och fortsätta ställa krav på ökad insyn och ansvarsutkrävande när det kommer till både givare och mottagare.

Utöver de negativa konsekvenser som korruption innebär för biståndet och i förlängningen för de fattigaste och svenska skattebetalare finns en rad ytterligare problem förknippade med insyn och ansvarsutkrävande när det kommer till Sveriges bistånd. I biståndsinsatser där korruption förekommer är risken även påtaglig att själva insatsen istället får en negativ inverkan på utvecklingen.

Ett sätt att komma till rätta med problemet med korruption och de kostnader som ökad kontroll innebär – särskilt viktigt i de mottagarländer som i dagsläget mottager merparten av svenskt bistånd – är att svenskt bistånd arbetar mer enligt ”mer för mer”-principen, resultatbaserat urval som belönar länder utifrån tidigare åtgärder inom till exempel fattigdomsbekämpning istället för löften om att leva upp till olika antikorrup-tionsmekanismer. Detta skulle i sin tur ställa krav på att givare och mottagare är överens om tydligt specificerade och verifierbara resultatmål.

Garantiinstrumentet

Biståndet kan vara ett viktigt verktyg som hävstång för andra, betydligt större kapitalflöden. För att skapa hållbar utveckling, arbeta för att nå målen i Agenda 2030 och ha som målsättning att det traditionella utvecklingsbiståndet en dag inte längre ska behövas måste biståndet användas smartare. Moderaterna vill därför utveckla förut-sättningarna för biståndet att användas just som en hävstång för att skapa andra kapitalflöden och investeringar.

Det handlar om att stärka Sidas arbete med garantiinstrumentet och tekniskt stöd samt Swedfunds roll i biståndet men också att ge Exportkreditnämnden och Business Sweden en tydligare roll i utvecklingssamarbetet.

Riksrevisionen konstaterar i sin granskning av Sidas garantiinstrument att Sidas medarbetare uppger att de känner sig nödgade att bortprioritera garantiverksamheten till förmån för rena utbetalningar. Medarbetarna inom myndigheten känner en press att generera stora utbetalningar framför garantier.

Genom att stärka och utveckla biståndets roll som hävstång för andra kapitalflöden och investeringar kan biståndet nå fler människor och mer kan göras för mindre pengar – ett förhållningssätt som Moderaterna anser bör prioriteras i högre grad än idag.

Inför en resultatgaranti

I det reformarbete som genomfördes av biståndspolitikerna under den tidigare alliansregeringen 2006–2014 lanserades en transparensgaranti för att säkerställa medborgares såväl som mediernas möjlighet att i en högre utsträckning följa vart resurserna i biståndsbudgeten går. Hemsidan Openaid.se lanserades syftandes till att förbättra transparensen.

Moderaterna vill nu ta dessa reformer ett steg vidare genom att införa en resultatgaranti. Medborgarna ska inte bara kunna följa vart pengarna går. Man ska också ges möjlighet att följa vad som genomförs med de skattemedel som avsätts till biståndspolitikerna och vilket resultat det leder till. Det kan exempelvis handla om kvantitativa mått såsom hur många barn som vaccineras genom stöd från svenska skattebetalare, men även frågor såsom hur stor andel av medlen som avsätts för administration och vidareförmedling. En resultatgaranti skulle således också utveckla den biståndspolitiska debatten genom att höja kunskapsnivån bland allmänheten kring vart biståndet går och dess resultat.

Modernisera OECD-Dacs regelverk

Moderaterna vill att Sverige i OECD tar initiativ till att se över regelverket kring vilka insatser som kan klassificeras som bistånd. Bland aktuella frågor bör exempelvis upprättandet av en krigsförbrytartribunal i Syrien kunna finansieras genom biståndet såväl som polisens internationella samarbeten vilka i dagsläget finansieras inom utgiftsområde 5 i den svenska statsbudgeten. Vidare bör Sverige verka för att regelverket förändras så att fler insatser för demokrati och mänskliga rättigheter kan klassas som bistånd, exempelvis stöd till de människor och organisationer som arbetar för demokrati i Ryssland vilket idag finansieras från anslaget 1:11 Samarbete inom Östersjöregionen.

Bred utvärdering av Sveriges insatser i Afghanistan

Afghanistan har under flera år varit det största mottagarlandet av svenskt bistånd. Omkring 14 miljarder kronor har de senaste 20 åren gått till insatser i Afghanistan ämnade att bygga upp civilsamhället och stärka arbetet för demokrati. Efter att talibanerna tog över makten sommaren 2021 har många framsteg som gjorts gått förlorade. Nu visar studier att resultaten av utvecklingssamarbetet varit svaga. Afghanistanexperten Adam Pain har analyserat Sveriges insatser och sammanställt en rapport för statliga Expertgruppen för biståndsanalys (EBA). I den konstaterar han att ”finansieringssätten har ofta gått utanför budget och utan att gå via landets regering, och finansieringsnivåerna – inte minst de militära utgifterna – har bidragit till att skapa en stat som är mer beroende av externa intäkter än av inhemska”. Han hävdar att de ekonomiska flödena har haft stora negativa konsekvenser för möjligheterna att göra Afghanistan stabilt. Ett genomgående tema är att det funnits för lite förståelse för hur Afghanistan faktiskt fungerar.

Det har även framkommit uppgifter om att företrädare för afghanska organisationer avkrävt mutor för att få bistånd beviljat. Företrädare för civila organisationer hävdar att korruptionen finns högt upp inom organisationerna som delar ut bistånd.

Nu står landet inför en hård tid med en befolkning som närmar sig universell fattigdom. Enligt FN är hälften av landet redan nu i behov av humanitärt stöd och står inför

en humanitär katastrof. I det värsta scenariot kan andelen fattiga öka med 25 procentenheter på mindre än ett års tid – från 72 till 97 procent. Behovet av ett snabbfotat humanitärt stöd är stort.

Ska morgondagens internationella bistånd leda till verkliga resultat måste vi lära av gårdagens misstag. Moderaterna anser att det behövs en bred utvärdering av de svenska insatserna i Afghanistan. En utvärdering bör tydliggöra hur mycket biståndspengarna bidragit till långsiktiga effekter, och om inte bör det framgå varför.

Hans Wallmark (M)

Hans Rothenberg (M)

Margareta Cederfelt (M)

Helena Storckenfeldt (M)

Boriana Åberg (M)

Jessika Roswall (M)